

*Pesem je treba nežno prijemati
kakor metulja,
sicer mu snamemo prah,
ki leskeče na njegovi perotih.*

Janko Bezjak

Kako nastane tvoj PESNIŠKI DNEVNIK (mapa priprav na Cankarjevo tekmovanje)?

Najbolje je vzeti risalni list in ga prepogniti na pol, da dobiš platnice, ki jih opremiš s podpisom in z naslovom. Potem vanje zлагаš svoje izdelke: odgovore, zapise, razmišljanja, risbe in ilustracije, načrte in vse, kar se ti zdi pomembno in česa ne želiš pozabiti. Pri tem vseskozi upoštevaš nasvete mentorja/mentorice branja in spremljaš svoj napredek. Zbrano gradivo ti bo koristilo tudi pri pouku književnosti.

Razmisli.

- Kaj je poezija in kako jo prepoznaš?
- Kateri literarni pojmi so povezani s poezijo?
- Kaj je besedna zveza (v pesništvu so pogosto zelo nenavadne)?

Kaj nam prinaša knjiga?

Pripoveduj ob osebni izkaznici knjige, naslovnici in naslovu. Svoja pričakovanja zapiši.

OSEBNA IZKAZNICA KNJIGE

NASLOV:
Čudoviti vrt

AVTORICA:
Andreja Borin

ILUSTRATORKA:
Marta Bartolj

ZALOŽBA:
Miš

LETO IZIDA:
2022

VRSTA BESEDILA:
pesniška zbirka

GLAVNE TEME:
narava, rastline, živali,
letni časi, čuječnost,
lepota vsakdana

ŠTEVILO STRANI:
30

ŠTEVILO PESMI:
16

NAGRADA:
Zlata hruška

Raziskuj.

V knjižnici, doma, na spletu poišči podatke o avtorici in ilustratorki knjige. Izpolni ali izdelaj osebni izkaznici Andreje Borin in Marte Bartolj.

OSEBNA IZKAZNICA AVTORICE

IME IN PRIIMEK: _____

ROJSTNI PODATKI: _____

KRAJ ROJSTVA: _____

KRAJ, KJER ŽIVI: _____

NEKAJ O NJENEM ŽIVLJENJU IN DELU: _____

OSEBNA IZKAZNICA ILUSTRATORKE

IME IN PRIIMEK: _____

ROJSTNI PODATKI: _____

KRAJ ROJSTVA: _____

KRAJ, KJER ŽIVI: _____

NEKAJ O NJENEM ŽIVLJENJU IN DELU: _____

HOP V KNJIGO!

Igraj se **PESNIŠKI BINGO** (tombolo) in spoznaj vse pesmi iz pesniške zbirke *Čudoviti vrt*.¹

¹ Navodilo za učitelja/učiteljico – Predlagamo, da je prvo branje učiteljevo.

Igra lahko poteka na več načinov. Izberi tistega, ki ti najbolj ustreza.

RAZREDNI BINGO 1 <u>Potek</u> Plakat z univerzalno podlago² obesi na tablo ali steno. Vsakič, ko pri pouku slovenščine skupaj obravnavate, preberete ali analizirate določeno pesem, na velikem plakatu ustrezno polje prečrtaj ali nanj nalepi nalepko.	RAZREDNI BINGO 2 <u>Potek</u> Pred začetkom igre na svojem bingo listu izberi 5 poljubnih pesmi in jih označi z žetoni, gumbi ali drugimi manjšimi predmeti. To so tvoje »stave«. Pozorno poslušaj izsek pesmi, ki ga prebere učitelj/učiteljica.³ Poskusi ugotoviti, iz katere pesmi je izsek. Če prepoznaš eno od pesmi, ki si jih označil, odstrani žeton oziroma gumb s tega polja. Igra se nadaljuje z branjem novih izsekov. Ko pravilno prepoznaš vseh pet izbranih pesmi in odstraniš vse žetone oziroma gumbe, zakliči: »Bingo!«
BINGO – bralni izziv <u>Potek</u> Učenec si sam izbere pesem. <u>Potek</u> S seznama si izberi pesem, jo preberi in opravi krajšo nalogo (npr. napiši misel, nariši ilustracijo ali poišči rime). Ko nalogo opraviš, na podlagi pobarvaj, prečrtaj ali kako drugače označi ustrezno polje.	HITRI BINGO <u>Potek</u> Delaj v paru s sošolcem ali sošolko. Prejmeta bingo podlago in pesniško zbirko <i>Čudoviti vrt</i>. Na bingo podlagi so v posameznih poljih zapisani naslovi pesmi iz zbirke. V določenem času (npr. 20 minut) poiščita in preberita toliko pesmi, da zapolnita eno vodoravno, navpično ali diagonalno vrstico. Vsako prebrano pesem na podlagi označita. Ko zapolnita prvo vrstico, zakličita: »Bingo!«⁴

² Navodilo za učitelja/učiteljico – Univerzalno podlago za bingo pripravite sami. Oblikujte jo kot mrežo polj, v katera vpišete naslove izbranih pesmi iz pesniške zbirke *Čudoviti vrt*. Število polj in izbor pesmi prilagodite učencem/učenkam ter načrtovani dejavnosti. Ko posamezno pesem preberete in obravnavate, učenci/učenke ustrezno polje prečrtajo ali nanj nalepijo nalepko.

³ Navodilo za učitelja/učiteljico – Pred začetkom igre izberite pesmi iz zbirke *Čudoviti vrt* in pripravite kratke izseke za glasno branje, ki jih berite v poljubnem vrstnem redu. Pri tem ne razkrijte naslova pesmi.

⁴ Navodilo za učitelja/učiteljico – Priporočamo za drugo branje.

HOP HOP V KNJIGO!

Pri ponovnem branju pesmi se osredotoči tudi na ilustracije, ki so pomemben del pesniške zbirke. Zagotovo boš odkril/-a prej prezrte sestavine pesniškega besedila in podrobneje raziskal/-a ilustracije.

Za poglobljeno razumevanje pesmi lahko ponovno igraš **PESNIŠKI BINGO**.

Prejmeš svojo vizualno bingo podlago. Za označevanje uporabi žetone ali gumb, da boš lahko isto podlago uporabil večkrat.⁵

Potek

Vsi igralci imate enako vizualno podlago. Bralec/bralka bere pesmi v naključnem vrstnem redu, ti pa pozorno poslušaj in poskušaj prepoznati ilustracijo, ki pripada prebrani pesmi. Ko prepoznaš pravo ilustracijo, nanjo položi žeton ali gumb. Tvoj cilj je čim prej zbrati štiri pokrite sličice v vodoravni, navpični ali diagonalni vrsti. Ko ti to uspe, glasno zakliči: »Bingo!«

Ker ne veš, katero pesem bo bralec/bralka prebral/-a kot naslednjo, bo igra z vsakim novim branjem bolj napeta.

Ker na vrhu podlage piše: »*Ugani pesem in pripoveduj.*«, lahko poskusiš/preizkusiš tudi naslednje ideje.

- Ko prepoznaš in označiš ustrezno sličico, z eno povedjo pripoveduj o njej. (Npr.: »*To je čriček, ki igra na violino sredi poletne noči.*«).
- Povej kratko misel o tem, kako je ilustratorka ujela razpoloženje pesmi.
- Ob ilustraciji si izmisli svojo zgodbo ali oblikuj ugankarski namig. (Npr.: »*Ko se spusti noč in vsi zaspijo, ta mali zeleni muzikant vzame v roke lok, napne strune in zaigra najlepšo poletno serenado.*«)⁶

⁵ Navodilo za učitelja/učiteljico – Ob prvem igranju priporočamo, da ste bralec/bralka vi. Pri ponovitvah lahko vlogo bralca/bralke prevzame tudi učenec/učenka. Pesmi lahko berete doživeto ali skrivnostno, preberete le eno kitico ali spremenite vrstni red verzov in tako prilagodite zahtevnost igre.

⁶ Navodilo za učitelja/učiteljico – Ker gre za pesniški bingo, ki slavi naravo, umirjenost in drobne čudeže, je prav, da se nagradite. Morda si izdelate **knjižno kazalo** z motivi iz knjige, pobarvate **čarobni kamenček**, izmenjate **semena**, ki bodo naslednje leto krasila vaš vrt ali balkon in privabljala žuželke.

pesniški BINGO

Izberi pesem, uživaj v branju in razmišljanju.

Martinček

Poletni vrt

Kdo žužlja?

V moji
dolini

Mimo

Metulj

Pobarvanka

Rosa

Vrtnica

O lepem

Vrani

Morska
abeceda

Naj

Tam, kjer
zvončnice
cvetijo

Jesen

Jablana

pesniški BINGO

Izberi ilustracijo, ugani pesem in pripoveduj.

RAZMIŠLJAJMO OB ODPRTI KNJIGI.

Vsaka pesem bo dobila svojo osebno izkaznico. Oblikuj jo po svoje in vanjo zapiši ter nariši tisto, kar se ti pri pesmi zdi najpomembnejše. Pri tem predvsem uživaj v branju poezije, da bodo pesmi postale tvoje in ti zlezele pod kožo.⁷

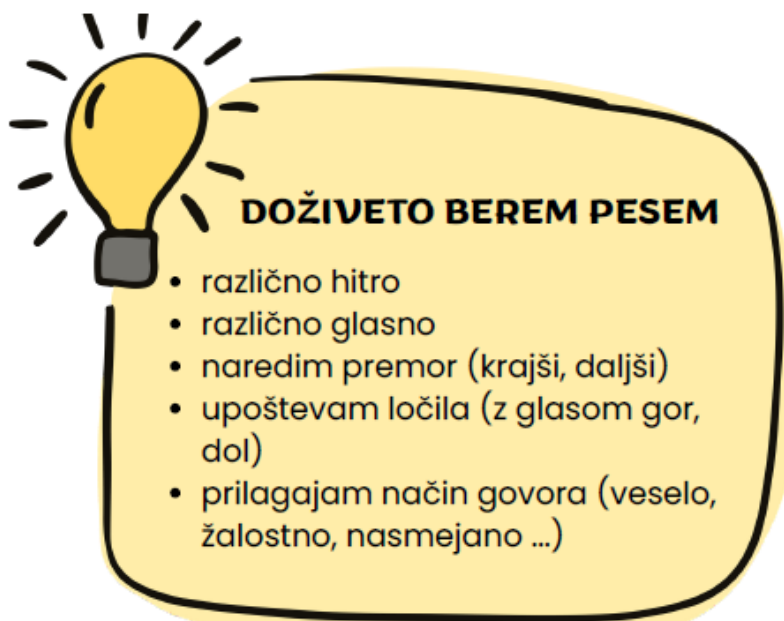

8

⁷ Navodilo za učitelja/učiteljico – Pri spoznavanju pesmi smiselno vključujte različne bralno-učne strategije in jih prilagajajte posamezni pesmi in učencem/učenkam.

⁸ Predlogi za učitelja/učiteljico – Dejavnosti lahko nadgradite na različne načine:

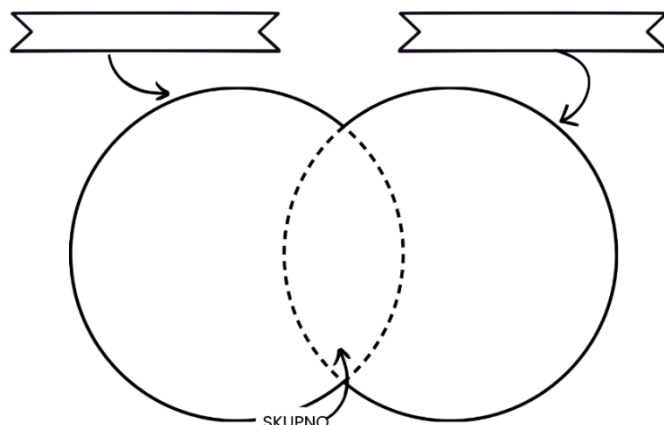
- ✿ izkoristite različne okoliščine za branje (učenci/učenke lahko poslušajo z zaprtimi očmi, berejo na travi, pod drevesom ...) in upoštevajte kriterije doživetega branja poezije;
- ✿ učence/učenke spodbudite k razvrščanju pesmi glede na razpoloženje, letni čas, kraj dogajanja ...;
- ✿ organizirajte razredno tekmovanje v doživetem branju;
- ✿ skupaj z učenci/učenkami oblikujte lestvico najbolj priljubljenih pesmi in pripravite priporočila za branje; rezultate lahko prikazete tudi z različnimi matematičnimi prikazi.

Primerjaj pesmi med seboj (išči podobnosti in razlike).⁹

⁹ Predlogi za učitelja/učiteljico:

- ✿ prepišite pesmi in jih prilepite na različna mesta v šoli;
- ✿ pripovedujte si zgodbe ob ilustracijah;
- ✿ poigrajte se z naslovi pesmi in jih uporabite v novih povedih/novi zgodbi;
- ✿ uživajte v rimanih besedah, poiščite nerimane besede v pesmi in ustvarite svoje rime;
- ✿ izberite besede iz pesmi in jim dodajte sopomenke, nadpomenke, podpomenke, manjšalnice, asociacije ...;
- ✿ pišite predzgodbe in nadaljevanke ali nove začetke in konce pesmi;
- ✿ poskusite napisati svojo pesem (kot pogovor, ob ilustraciji, haiku, akrostih, likovno oblikovano ...), za opazovanje poiščite skrite kotičke v naravi.

POSTANEM PISATELJ (ICA)
Ustvarim ...

AKROSTIH PESEM NA KAMNU

SLIKOPESEM

PETČUTNA PESEM

Kaj vidim? Kaj slišim?

Kaj voham?

Kaj okusim? Kaj občutim?

(Illustration of a garden with flowers and a watering can)

Pesmi daj naslov.

Piši po eno stvar v vsako vrstico. Poskusi vključiti čimveč podrobnosti.

Za vsakim čutilom spusti vrstico. Oglej si pesem in dodaj morebitne velike začetnice, ločila.

RAZMIŠLJAM O KNJIGI.

Oceni pesniško zbirko.

Zapiši svoje mnenje o pesmih.

- Pesem me je nasmejela.
- Pesem me je pomirila.
- Pesem mi je bila igriva.
- Ob branju pesmi sem razmišljal/-a.

NOVE NALOGE.

JESEN Ali pri zapisu verzov kitic opaziš kakšno posebnost? Zakaj je pesnica <i>mir</i> povezala z jesenjo? Če bi želel/-a narisati ali napisati kitico o »miru v tvoji sobi/šoli«, kateri drobni premiki ali zvoki bi zmotili tvoj mir? Izberi eno žival iz pesmi (npr. ježka, srno ali šojo) in v prvi osebi (<i>jaz</i>) napiši eno poved o tem, kam potujejo skozi ta jesenski mir in kaj si v tistem trenutku mislijo.	KDO ŽUŽLJA? Poišči vsaj 3 pomen besede <i>žužljati/žlobudrati</i>. Žužek je osamljen, zato si poišče prijatelja. Kdo bi lahko bil njegov prijatelj? Kakšno nenavadno ime bi lahko imel? Napiši pesem, ki bo imela vsaj dve dvovrstični kitici in poskušaj uporabiti čim več nenavadnih, morda še neznanih, besed. Poskusi z glasom posnemati: žužljanje, šumenje trave, večerni vrt. Kateri zvok se ti zdi najzanimivejši in zakaj?
V MOJI DOLINI Zakaj misliš, da je za opazovanje narave potrebna tišina? Pripoveduj. Nariši veliko drevo in v njegovo krošnjo nariši ali zapiši vsaj eno stvar, ki jo najraje opazuješ v tišini. Ali je svet v dolini res tako popoln, kot ga opisuje pesnica? Pojasni svoje mnenje. S sošolcem ali sošolko spremenita eno kitico pesmi tako, da vanjo namerno vneseta elemente sodobnega sveta (npr. <i>namesto tišine – brnenje stroja</i>). Nato primerjajta obe različici.	MORSKA ABECEDA Poišči besede, ki te spominjajo na valovanje morja. Izberi eno črko svoje začetnice in zanjo napiši »morsko« ali »živalsko« vrstico v slogu pesmi (npr. <i>K kot kit, ki v globini spi</i>). Razmisli, kdaj imaš najraje »morsko abecedo« in kaj takrat počneš. Opiši zanimiv dogodek, povezan z morjem. Besedilo zapiši v treh odstavkih.
NAJ Na kaj te spomni beseda NAJ? Pomisli na različne situacije doma, v šoli ali med prijatelji in zapiši vsaj tri primere. Zakaj je včasih težko pokazati svoj pravi obraz? Zakaj je dragoceno, ko opaziš, da se nekdo od srca smeji? Kako prepoznaš iskren nasmeh? Napiši svojo trditev »MOJ NAJ« v slogu pesmi in z njo opozori na vrednoto, ki se ti zdi pomembna. Npr.: <i>Najmočnejši človek? Tisti, ki si upa priznati svojo napako.</i>	MARTINČEK Kaj ti ilustracija pove o odnosu med človekom in naravo? Kje je tvoj »skriti kotiček« oziroma tvoj varni prostor, kamor se umakneš, ko potrebuješ mir ali želiš biti sam? Opiši ga v treh povedih. Napiši pogovor med seboj in martinčkom, ki ga nenadoma zagledaš na kamnu.

O LEPEM Zapiši kratek seznam štirih drobnih, na videz nepomembnih stvari, ki si jih danes zjutraj opazil (npr. topel mamin objem, vonj po kakavu, rumeni list na oknu). Na koncu dodaj enak zaključek: »<i>Toliko lepega! ... Mar ni to čudovito?</i>« Ali je lahko nekaj lepo, če tega nihče ne opazi? Svojo odločitev utemelji z vsaj dvema razlogoma.	TAM, KJER ZVONČNICE CVETIJO Zakaj misliš, da nekatere najlepše rastline v naravi rastejo tam, kjer jih nihče ne vidi? Kako se počutiš, ko veš, da bo nekaj lepega (npr. počitnice ali cvetenje zvončnic) kmalu minilo? Ali znaš to sprejeti? Pripoveduj. Postani skrivni varuh jase, kjer cvetijo zvončnice. Napiši tri stroga, a čarobna pravila za vsakega človeka, ki bi po naključju zašel na to jaso, da je ne bi uničil. (Npr.: <i>Na jaso lahko stopiš le z bosimi nogami, da ne poteptaš hroščkov.</i>)
METULJ Kaj je bolje: živeti dolgo in mirno kot kamen ali kratko, a polno barv, letenja in svobode kot metulj? Razvoj metulja primerjaj s svojo izkušnjo. Kdaj ti je bilo težko, a si se iz tega nekaj naučil/-a? Zamisli si, da si pravkar izstopil/-a iz bube in prvič razširil/-a krila. Zapiši eno stvar, ki te je ob prvem pogledu na svet najbolj presenetila, in en cilj (cvet), do katerega boš danes odletel/-a. Zapiši kratko zaokroženo besedilo.	ROSA Da sploh opaziš roso, moraš vstati zgodaj zjutraj, hoditi počasi in pogledati čisto blizu tal. Kaj nam to pove o sodobnem načinu življenja? Kako pa ti ohraniš spomin na lepe trenutke? Pripoveduj. Znanstvenik bi rekel, da je rosa le fizikalni pojav – kapljice vode, ki nastanejo zaradi kondenzacije vlage v zraku ob ohladitvi tal. Pesnica pa v njej vidi čarovnijo in lepoto. Kateri pogled na svet je po tvojem mnenju pomembnejši za človeka? Zakaj?
VRANI V pravljicah so vrane pogosto prikazane kot temačne, nevarne ali znanilke nesreče, v resnici pa so med najinteligentnejšimi bitji na našem planetu, izjemno zveste svoji družini in jati. Poišči še več podatkov in razmisli: • Kako se ti predsodki o vranah prenašajo na ljudi? • Kaj se lahko od njih naučimo? • Kaj pomeni rek »<i>Vrana vrani ne izključe oči.</i>« Zapiši zaokroženo besedilo in ga poveži s svojimi izkušnjami.	VRTNICA Osredotoči se na doživeto branje pesmi (s premori, počasi), da začutiš, kako raste vrtnica. V čem se človeška rast razlikuje od rasti rastlin ali živali? V nekaj vrsticah zapiši, kako rasteš ti (Kdo si bil? Kdo si zdaj?). Pa ne samo na zunaj, tudi navznoter (v mislih in srcu). Besedilo lahko oblikuješ kot pesem.
JABLANA Jablana ves čas dela – črpa vodo, lovi sončne žarke, ustvarja liste – na koncu pa vsa svoja jabolka podari drugim (živalim in ljudem), sama pa ne obdrži niti enega. Ali je jablana zaradi tega revna ali bogata?	POBARVANKA Primerjaj to pesem s pesmijo <i>Naj</i>. <u>Za razmislek</u> Ali je lepše, ko svet spreminjamo po svoje (barvamo), ali ko ga pustimo točno takšnega, kot je, in ga samo občudujemo?

Ali poznaš koga, ki podobno kot jablana veliko daje drugim, ne da bi pričakoval kaj v zameno? Pojasni svoje razmišljanje.¹⁰ Zamisli si, da si žival, ki si je v jablani poiskala zavetje (npr. ptica, veverica ali mravlja). V narisano jabolko v mapi napiši kratko zahvalno pismo drevesu, ker skrbi zate.	Kdo v pesmih drži barvice in odloča o tvojem počutju, pogledu na svet? Katere pesmi nas še opozarjajo na drobne, prezrte vsakdanje stvari? Poskušaj povezati svoje razmišljanje z ilustracijo: razdeli list na pol; na levi strani nariši nekaj vsakdanjega in uporabi barve za noro dober videz; na desni strani pa nariši nekaj iz narave, kar je lepo že samo po sebi. Svoj izdelek komentiraj.
POLETNI VRT Kaj se zgodi, če se v naravi (po)ruši ravnovesje? Kako je trenutno stanje pri nas in v svetu? Razmišljaj o naravnih pojavih, živih bitjih, opraševalcih, hrani, preživetju. Kdo pridobi in kdo izgubi?¹¹	MIMO Kako lahko ohraniš lep trenutek, tudi ko ta mine? Kaj imajo starejši ljudje v sebi, česar ti zaradi svoje mladosti in manj življenjskih izkušenj še nimaš? Izdelaj Časovno kapsulo medgeneracijskega vrta. Okrasi škatlo in vanjo vložijo drobne predmete, ki si jih dobil od starejše osebe, nasvete, recepte, zgodbe, posušene cvetlice ali liste, prepis svoje najljubše pesmi Andreje Borin, pismo sebi čez deset let ... To so plodovi, ki ne ovenijo, ko gre čas mimo.

¹⁰ Predlogi za učitelja/učiteljico – V parih odigrajte kratek prizor na naslednje teme:

- ponosno jabolko na veji in prebrisani črv, ki si želi zvrtni luknjo vanj;
- stara jablana, ki ne rodi več veliko plodov in otrok, ki se pride igrati v njeno senco.

¹¹ Predlogi za učitelja/učiteljico – V skupini sestavite 3 kratke razmisleke na dane teme:

- Nevidni pomočniki (ki niso ljudje);
- Trgovina proti naravi (nesezonska, hitra hrana);
- EKO-obljuba (skrb in hvaležnost).

PIŠEM ZAOKROŽENO RAZLAGALNO BESEDILO (SPIS).

Pred pisanjem si naredim **načrt pisanja**. Razmislim, o čem bom pisal/-a, kaj bom vključil/-a in kako bom besedilo zaključil/-a.

Moje besedilo naj ima:

- **izviren naslov**, ki ga omenim v pisanju;
- **uvod** (predstavim temo ali svoje prve misli);
- **jedro** (opišem, razložim, utemeljim svoje razmišljanje);
- **zaključek** (strnem svoje misli ali dodam osebni odziv).

Pišem povezano besedilo.

Ne odgovarjaj na vprašanja drugo za drugim, temveč svoje misli poveži v smiselno celoto. To pomeni, da tudi nekdo, ki ne pozna pesmi, ve, kaj želim sporočiti s svojim pisanjem.

Dodam tudi delček sebe.

Vključim svoje mnenje, občutke, izkušnje ali doživetja.

Ko končam, preverim:

- ✓ Ali ima besedilo naslov?
- ✓ Ali sem napisal/-a uvod, jedro in zaključek?
- ✓ Ali so povedi smiselno povezane?
- ✓ Ali sem pisal/-a čitljivo in pravopisno pravilno?

Pripravile:

dr. Andreja Kljajič, Mojca Pažon Čonžek,
red. prof. dr. Dragica Haramija in mag. Gordana Rodinger.